

УДК 811.161.2

<https://doi.org/10.32782/2412-933X/2025-XXV-9>

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ АНОРМАТИВИ В МОВЛЕННІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Клак Оксана

кандидат філологічних наук, доцент

Львівський державний університет внутрішніх справ

ORCID ID: 0000-0001-9306-4123

Статтю присвячено проблемі дотримання лексико-семантичних (лексичних) норм сучасної української літературної мови в мовленні здобувачів вищої освіти як важливий компонент їх професійної компетенції та культури мовлення.

Метою розвідки є виявлення, опис та систематизація лексико-семантичних аномативів, з'ясування їх причин в аспекті проблем культури мовлення для організації ефективної роботи щодо їх усунення.

У роботі використано описовий метод, методики функційно-семантичного та контекстуального аналізу.

У статті дано визначення понять «культура мови» та «культура мовлення», акцентовано на відмінностях в їх дефініціях, визначено комунікативні ознаки культури мовлення, розкрито значення термінів «норма мови», «норма літературної мови», «лексико-семантична норма». З'ясовано, що такі комунікативні ознаки культури мовлення, як точність, правильність, багатство мовлення, чистота, доречність тощо безпосередньо пов'язані з досконалим володінням словниковим запасом мови, дотриманням лексико-семантичних норм літературної мови.

На основі спостереження за усним та писемним мовленням студентів виокремлено найпоширеніші лексичні помилки: уживання елементів суржику, росіянізмів, калькованих конструкцій, нерозрізнення, сплутування значень слів-паронімів та значень міжмовних омонімів, стилістично невиправдане використання плеоназму й тавтології, надмірне вживання іншомовних слів, зокрема англізмів, використання діалектизмів, слів-паразитів, інвективної лексики тощо.

Сформульовано об'єктивні та суб'єктивні причини, які зумовлюють лексико-семантичні помилки: зближення, інтерференція мов; значний вплив соціокультурного й діалектного оточення мовців на їх рівень мовленнєвої культури; значний масив лексики, який складно засвоїти на належному рівні; неможливість зведення лексичних норм до обмеженої кількості чітко сформульованих правил; рухливість, динамічність лексичного складу; недостатня обізнаність здобувачів вищої освіти з лексичними нормами сучасної української літературної мови, лексичним багатством мови, обмеженість словникового запасу, загальний низький чи недостатній рівень культури мовлення.

Ключові слова: культура мови, культура мовлення, лексико-семантична норма, лексичні аномативи, норма літературної мови.

Klak Oksana

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor

Lviv State University of Internal Affairs

LEXICAL-SEMANTIC ABNORMALITIES IN THE SPEECH OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

The article is devoted to the problem of compliance with lexical-semantic (lexical) norms of the modern Ukrainian literary language in the speech of higher education students as an important component of their professional competence and speech culture.

The purpose of the work is to identify, describe and systematize lexical and semantic norms, to clarify their causes in the aspect of the problem of speech culture in order to organize effective work on their elimination.

The article uses a descriptive method, methods of functional-semantic and contextual analysis.

The work defines the concepts of "language culture" and "speech culture", emphasizes the differences in their definitions, identifies the communicative features of speech culture, and reveals the meaning of the terms "language norm", "literary language norm", and "lexico-semantic norm". It has been found that such communicative features of speech culture as accuracy, correctness, richness of speech, purity, appropriateness, etc. are directly related to perfect mastery of the vocabulary of the language, adherence to the lexical and semantic norms of the literary language.

Based on observation of students' oral and written speech, the most common lexical errors were identified: using of mixed language (surzhyk) elements, Russianisms, copied constructions, indistinguishability and confusion of the meanings of paronymous words and the meanings of interlingual homonyms, stylistically unjustified using of pleonasm and tautology, excessive using of foreign words, in particular Anglicisms, using of dialectisms, parasitic words, invective vocabulary, etc.

Objective and subjective reasons that cause lexical and semantic errors are formulated: convergence, interference of languages; significant influence of the sociocultural and dialectal environment of speakers on their level of speech culture; a significant array of vocabulary, which is difficult to master at the proper level; the impossibility of reducing lexical norms to a limited number of clearly formulated rules; mobility, dynamism of the lexical composition; insufficient awareness of students with the lexical norms of the modern Ukrainian literary language, the lexical richness of the language, limited vocabulary, and a general low or insufficient level of speech culture.

Key words: *language culture, speech culture, lexical-semantic norm, lexical abnormalities, norm of literary language.*

Вступ. У сучасному світі становлення кваліфікованого спеціаліста тісно пов'язане не лише з ґрунтовним оволодінням ним необхідним професійним інструментарієм, активним ознайомленням із технічними інноваціями своєї фахової сфери, новими науковими розробками, пошуком найоптимальніших стратегій і тактик у розв'язанні проблем виробничої діяльності, а й з досконалим володінням мовою, розвиненими комунікативними навичками, серед яких вагомим елементом є дотримання норм літературної мови.

У науковій літературі поняття мовної норми активно розглядали С. Бибик, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюх, А. Коваль, Т. Коць, Є. Кравченко, О. Курило, М. Пилинський, О. Пономарів, О. Сербенська, О. Синявський, Л. Струганець, М. Сулима, І. Фаріон, Г. Яворська тощо, подаючи визначення мовної норми, з'ясовуючи чинники, які впливають на її вироблення та закріплення, зокрема соціолінгвістичні аспекти, синхронні та діяхронні її особливості. Увагу мовознавців, лінгводидактів привертала також порушення мовних норм у певних сферах функціонування мови різними соціальними чи професійними групами. Так, предметом

дослідження були особливості формування культури мовлення державних службовців (І. Козієвська, Ф. Приходько, Т. Фролова, Л. Харчук), динаміка пунктуаційної норми в освітньому медійному дискурсі (С. Бибик), засвоєння норм літературної мови випускниками шкіл (Н. Стадник), реалізація мовної норми в засобах масової інформації (О. Микитюк), рекламних текстах (В. Зайцева, М. Розанова) тощо. Об'єктом дослідження були також різні аспекти формування культури мовлення студентів (М. Вашуленко, Н. Голуб, К. Климова, О. Ткач). Проте актуальним, на нашу думку, є дослідження мовних анормативів здобувачів вищої освіти на лексико-семантичному рівні, який особливо чутливий до змін, водночас його норми є досить складними для розуміння й засвоєння мовцями.

Метою статті є виявлення, опис та систематизація лексико-семантичних анормативів здобувачів вищої освіти, з'ясування їх причин в аспекті проблем культури мовлення для організації ефективної роботи щодо їх усунення.

Методи та методики дослідження. У роботі використано описовий метод, методики функційно-семантичного та контекстуального аналізу для виділення та дослідження лексичних помилок в усних та писемних текстах здобувачів вищої освіти.

Результати та дискусії. У науковій літературі послідовно розрізняють поняття «культура мови» і «культура мовлення». Попри тісний взаємозв'язок, між термінами існують суттєві відмінності, що ґрунтуються на загальних особливостях понять «мова» й «мовлення»: мову розглядають як систему знаків, за допомогою якої здійснюється передавання, сприймання та опрацювання інформації, а мовлення – як акт використання мови для комунікації.

Одна з авторок видання «Українська мова. Енциклопедія» С. Єрмоленко поняття культури мови трактує як «дотримання усталених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування», а науку про культуру мови – як «окрему галузь мовознавства, яка, використовуючи дані історії української літературної мови, граматики, лексикології, стилістики, словотвору, виробляє наукові критерії в оцінці мовних явищ». Головні завдання культури мови вбачають у «вихованні навичок літературного спілкування, пропаганді й засвоєнні літературних норм у слововжитку, граматичному оформленні мови, у вимові та наголошуванні, неприйнятті спотвореної мови або суржику» [6, с. 286–286].

Л. Струганець розглядає поняття культури мови в трьох аспектах: 1) як «сукупність комунікативних якостей літературної мови, що виявляється за різних умов спілкування відповідно до мети і змісту висловлювання; 2) як культивування (удосконалення) літературної мови й індивідуального мовлення, виявлення тенденцій мовного розвитку, реальне втілення в мовній практиці норм літературної мови, відповідну мовну політику в державі; 3) як самостійну лінгвістичну дисципліну, яка вивчає стан і статус норм сучасної української літературної мови в певну епоху, а також рівень лінгвістичної компетенції мовних особистостей» [5, с. 9].

Під терміном «культура мовлення» розуміють специфічну галузь прикладного мовознавства, яка «вивчає стан і статус (критерії, типологію) норм сучасної української літературної мови в конкретну епоху та рівень лінгвістичної компетенції сучасних мовців, соціальний та особистісний аспекти їх культуромовної діяльності» [1, с. 7]. Таким чином, культура мовлення визначає правильний спосіб спілкування та мовленнєвої поведінки конкретної людини й загалом відображає її рівень освіченості, вихованості, особистісного статусу, тобто загальну культуру.

Аналізуючи поняття «культура мовлення», учені вказують на такі її комунікативні ознаки: *точність* (відповідність ужитих слів їх мовним значенням, усталених у мові в певний період

її розвитку), *правильність* (дотримання норм літературної мови), *логічність* (володіння принципами мисленнєвої діяльності, технікою смислової зв'язності, знання законів логіки тощо), *багатство* (різноманітність) *мовлення* (вправне послуговування лексичними, фразеологічними, словотвірними, граматичними, стилістичними ресурсами мови, які склалися мовною практикою всіх попередніх поколінь носіїв цієї мови і які збагачуються з розвитком суспільства), *чистота* (відсутність у мовленні нелітературних елементів), *доречність* (відповідність мовних засобів змістові та характерові експресії повідомлення), виразність (емоційність та образність висловлювань) [1].

Формування всіх зазначених ознак культури мовлення залежить насамперед від досконалого знання норм літературної мови.

У мовознавчій літературі диференціюють поняття «мовна норма» і «норма літературної мови». Під мовною нормою розуміють «сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови і сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування в певний період розвитку мови і суспільства» [6, с. 420]. Поняття мовної норми ширше, ніж поняття літературної норми. Як зазначає М. Пилинський, норма літературної мови – це «реальний, історично зумовлений і порівняно стабільний мовний чинник, що відповідає мовній системі і становить єдину можливість або найкращий для конкретного випадку варіант, що відібрало суспільство на певному етапі розвитку» [3, с. 94]. Л. Струганець зауважує, що «релевантною ознакою літературної норми, порівняно з нормою нелітературного утворення (наприклад, діалекту), є з мовного погляду – її відповідність системі мови (впорядкована структура і внутрішня диференціація), а з соціального погляду – більш високий ступінь її загальнообов'язковості» [4, с. 36].

Серед норм літературної мови виділяють лексико-семантичні (лексичні), які регулюють «уживання слів у властивому значенні та впровадженні їх до узаконених (кодифікованих) парадигматично-синтагматичних відношень (себто нормативних відношень багатозначності слова, синонімії, омонімії, паронімії, антонімії та закономірностей сполучуваності слів)» [7, с. 113]. Лексична нормативність мовлення безпосередньо впливає на формування комунікативних ознак культури мовлення.

Як свідчить аналіз усних і писемних текстів здобувачів вищої освіти, їхнє мовлення хвибує численними лексико-семантичними аномативами.

Суттєвою вадою усного та писемного мовлення студентів є використання суржику, який зумовлений процесом змішування російської та української мов та виявляється в масовому невинправданому запозиченні лексико-фразеологічних одиниць російської мови в українському фонетичному та морфологічному оформленні: *безумовно, вдроз, відталкуватися, влезапно, всьо, вторник, второсортний, длінний, должно, желізний, заключати, іменно, канешно, міроприємство, многонаціональний, мусорник, напрімєр, нацменшинство, обслузувати, отключити, підписка, поняв, потолок, потом, пошлий, приближується, прівєт, продвинутти, прожиточний, розформірувати, случайно, співпадати, столова, стульчик, тоєсть, тоже, унаслідувати, щас, щитати* тощо.

Від суржику мовознавці відрізняють росіянізми, що є наслідком інтерферентного впливу російської мови, ситуації білінгвізму в українському суспільстві. Як зауважує Л. Масенко, «елементи російської мови, що потрапляють у мовлення..., варто кваліфікувати як інтерферентційні явища, а не як суржик, оскільки вони мають спорадичний характер і не розхитують базових структур української мови» [2, с. 54]. Уживання таких аномативів пов'язане з недостатнім культурно-освітнім рівнем мовця, частими переходами в спілкуванні на російську мову. Мовлення здобувачів вищої освіти хвибує такими росіянізмами: *виключення з правил* – виняток із правил, *відношення до роботи* – ставлення до роботи, *в кінці*

кінців – зрештою, кінець кінцем, *задати питання* – поставити питання, запитати, *заключити договір* – укласти договір, *замінити другим словом* – замінити іншим словом, *здавати іспит* – складати іспит, *знаходиться в розшуку* – перебувати в розшуку, *зустрічаються помилки* – трапляються помилки, *нанести удар* – завдати удар, *нанести шкоду* – завдати шкоди, заподіювати шкоду, учинити шкоду, нашкодити, *носити характер* – мати характер, *отримувати освіту* – здобувати освіту, *перевести кошти* – переказати кошти, *перш за все* – насамперед, передусім, *по праву/ліву сторону* – з правого/лівого боку, праворуч/ліворуч, *поступити в університет* – вступити до університету, *приймати участь* – брати участь, *прийняти міри* – вжити заходи (заходів), *служити підставою* – бути підставою, *у даний час* – у цей час, *учбовий заклад* – навчальний заклад, *являтися прикладом* – бути прикладом тощо.

Аналіз усного та писемного мовлення студентів дав змогу виокремити ще один тип лексичних помилок, пов'язаних з уживанням росіянізмів – аномативи, зумовлені міжмовною омонімією (випадковим збігом у фонетичному оформленні слів двох мов, які, проте, відрізняються своїми значеннями). Нерозрізнення значень міжмовних омонімів спричиняє порушення (виникнення мовних кальок) на зразок: *відкривати підручник* – розгортати підручник, *вірна відповідь* – правильна відповідь, *включити до переліку* – внести до переліку, *заказати піцу* – замовити піцу, *збитки складають 15 відсотків* – збитки становлять 15 відсотків, *матеріальне положення* – матеріальне становище, *написати свою фамілію* – написати своє прізвище, *на протязі тижня* – протягом тижня, *не мішало б розглянути* – не завадило б розглянути, *об'єм роботи* – обсяг роботи, *перевести гроші* – переказати гроші, *перше блюдо* – перша страва, *підняти питання* – порушити питання, *повістка дня* – порядок денний, *погасити кредит* – сплатити кредит, *поїхати через неділю* – поїхати через тиждень, *проїзний білет* – проїзний квиток, *розділяти думку* – поділяти думку, *сім років назад* – сім років тому, *суспільство рахує* – суспільство вважає.

Поширеним типом лексико-семантичних аномативів є нерозрізнення значень слів-паронімів і відповідно некоректне вживання їх у певному контексті. Схожість таких слів за будовою та звучанням і відмінність лише за суфіксами, префіксами, закінченнями чи навіть за однією кореневою фонемою породжують мовні хиби, зумовлені як інтерферентним впливом інших мов (найчастіше російської), так і незнанням значень таких слів, наприклад: *війна обумовила значні соціально-економічні проблеми* – війна зумовила значні соціально-економічні проблеми (*обумовити* – обмежувати певними умовами, обставинами, застереженнями, *зумовити* – спричинити, призвести до чогось), *військовий стан* – воєнний стан (*військовий* стосується війська, *воєнний* – війни), *вказати в листі адрес* – вказати в листі адресу (*адреса* – місце перебування чи проживання, *адрес* – письмове вітання переважно з нагоди ювілею), *двадцять гривен* – двадцять гривень (*гривна* – прикраса, *гривня* – грошова одиниця), *забезпечення особистого складу* – забезпечення особового складу (*особистий* – стосується певної особи, належить їй; персональний, *особовий* – стосується особи, багатьох осіб), *рідкі моменти тиші* – рідкісні моменти тиші (*рідкий* – у стані рідини, негустий, *рідкісний* – такий, який буває рідко), *стадіон заповнений ущент* – стадіон заповнений ущерт (ущент – зовсім, остаточно, без залишку, *ущерт* – по вінця, до краю, дуже повно), *чисельне зібрання* – численне зібрання (*чисельний* – стосується числа, *численний* – кількості).

Серед випадків порушення лексико-семантичних норм сучасної української літературної мови трапляються плеоназми – невиправдана надмірність у мовленні, уживання зайвих для розуміння контексту слів або фраз. Причинами таких огріхів є незнання мовцями значень слів, бажання якомось «прикрасити», недоречно «збагатити» своє мовлення, надати

йому відтінку урочистості, офіційності, книжності. Наприклад: *взаємна допомога один одному* – взаємна допомога/допомога один одному, *забезпечувати гарантію* – гарантувати, *запізнитися на понад дві години і більше* – запізнитися на понад дві години, *запобігати в майбутньому подібним порушенням* – запобігати подібним порушенням, *зараз безробітний, ніде не працює* – зараз безробітний, *здійснювати перевірку* – перевіряти, *має місце проблема* – є проблема, *під час ДТП, що мала місце* – під час ДТП, *повернутися назад* – повернутися, *провести коригування програми* – відкоригувати програму, *технічно справне обладнання* – справне обладнання, *тривалий період часу* – тривалий час, *уперше познайомилися* – познайомилися, *у січні місяці* – у січні, *ще раз/знову повторити* – повторити, *якість проведення ремонту* – якість ремонту.

Різновидом плеоназму вважають тавтологію – повторення одного й того самого слова чи спільнокоренових слів в одному контексті чи вже сказаного іншими словами (зокрема, часто через уживання питомого українського та запозиченого слова, які мають однакове значення). У мовленні здобувачів вищої освіти такі помилки непоодинокі: *адреса проживання* – адреса/місце проживання, *арсенал зброї* – арсенал/склад зброї, *вільна вакансія* – вакансія/вільне місце, *водовідведення води* – водовідведення, *забезпечення безпеки* – гарантування безпеки, *індивідуальний підхід до кожного* – індивідуальний підхід/підхід до кожного, *відсвяткувати свято* – відсвяткувати, *VIP-персона* – VIP, *внутрішньополітична ситуація всередині країни* – внутрішньополітична ситуація/ситуація всередині країни, *грошові кошти* – гроші/кошти, *іпотека на житло* – іпотека/позика на придбання житла, *інший альтернативний варіант* – інший варіант/альтернатива, *IT-технології* – IT, *маленький мікроорганізм* – мікроорганізм, *менеджмент управління* – менеджмент/управління, *моя автобіографія* – автобіографія/моя біографія, *нинішні реалії* – реалії, *перспектива на майбутнє* – перспектива, *своя особиста думка* – своя/особиста думка, *сервісне обслуговування* – сервіс/обслуговування.

За останні десятиліття особливо помітною проблемою стало надуживання мовцями (студентами) словами іншомовного походження, зокрема англізмами. Такі випадки можуть бути виправдані лише тоді, коли в українській мові відсутній точний відповідник чужоземній лексемі або ж якщо цей відповідник має складнішу лексичну структуру. Проте для більшості іншомовних слів можна дібрати питомі варіанти, якими й варто послуговуватися, а уживання запозичених лексем у цьому випадку є даниною моді, бажанням виглядати сучасним, освіченим; результатом неякісного перекладу чи ознакою низького рівня володіння рідною мовою, наприклад: *актуальний* – важливий, *злободенний*, *апгрейд* – оновлення, *апелювати* – звертатися, *оскаржувати*, *аргумент* – доказ, *бекграунд* – досвід, *бекстейдж* – залаштушки, *діджитал* – цифровий, *донат* – пожертва, *задонатити* – пожертвувати, *кастинг* – відбір, *кежуал* – повсякденний, *компенсація* – відшкодування, *клікати* – натискати, *конкурент* – суперник, *креативний* – творчий, *критерій* – мірило, *лайкнути* – уподобати, *лайфхак* – корисна порада, *левел* – рівень, *лінк* – посилання, *лук* – образ, *менеджмент* – управління, *меседж* – повідомлення, *пост* – публікація, *преференція* – перевага, *принт* – малюнок, *провайдер* – постачальник, *процент* – відсоток, *симулювати* – вдавати, *скіл* – навичка, *скіпати* – пропускати, *спікер* – речник, *топовий* – найкращий, перший, *тренінг* – вишкіл, *фактор* – чинник, *фешн* – мода, *хештег* – помітка, *шерити* – поширювати, *юзер* – користувач. Цілком слушною є думка І. Фаріон про те, що «уникнути запозичень неможливо, як і контакту із зовнішнім світом. Але можливо втілити в життя кодекс самодостатності власної мови. Він ґрунтується на усвідомленні первинності і невичерпності ресурсів своєї мови, потужне і неспинне задіяння яких – запорука її розвитку» [7, с. 179].

Спостереження за усними висловлюваннями студентів дало змогу виокремити ще три типи лексико-семантичних анормативів, характерних власне для цього виду мовлення: 1) уживання слів-паразитів, так званих слів-зв'язок, зайвих слів, які ускладнюють сприймання думки, слугуючи своєрідним способом заповнення пауз, засобом вираження емоцій тощо і водночас будучи свідченням вкрай збідненого мовлення. Це слова на зразок *взагалі-то, власне, в принципі, знаєш, значить, коротше, ну, окей, отже, практично, приблизно, прямо, так, типу, тобто, як би то сказати* тощо; 2) використання діалектизмів, зумовлене нерозрізненням нормативного та ненормативного в мовленні, низьким чи недостатнім рівнем мовленнєвої культури. З-поміж діалектизмів у мовленні здобувачів вищої освіти можемо зазначити такі: *баняк* (каструля), *брама* (ворота), *бульба* (картопля), *вуйко* (дядько, мамин брат), *знимкувати* (фотографувати), *канапка* (бутерброд), *коліжанка* (подруга), *нанашка* (хресна мама), *нанашко* (хресний тато), *мешти* (туфлі), *осьдо* (ось тут), *осьо* (тут, ось), *писок* (рот), *пуцувати* (чистити, натирати), *тамка* (там), *тойво* (той), *туйка* (тут), *тутка* (тут), *файно* (гарно, добре); 3) уживання інвективної (ненормативної) лексики, лихослів'я як вияв девіантної поведінки в мовленні. Така лексика має яскраву негативну конотацію, слугує засобом свідомого приниження співрозмовника, виявом грубого і навіть жорстокого ставлення до нього. Уживання інвектем є ознакою низького рівня культури, способом вираження негативізму до навколишнього світу, а для молоді – способом самовираження, самоідентифікації, самоствердження, порушення соціальних заборон, внутрішнім протестом, вираженням через мову, і водночас показником належності до певної соціальної групи. Використання ненормативної лексики сприймають як спосіб зробити своє мовлення більш живим, експресивним, емоційним. Здобувачі вищої освіти нерідко вживають інвектеми несвідомо, автоматично, ці лексеми виконують роль вставних часток, слів-паразитів.

Висновки. Отже, активне послуговування студентами мовою вимагає особливої уваги до дотримання ними літературних норм та загальних вимог культури мовлення. Аналіз усних та писемних текстів здобувачів вищої освіти уможливив виділення найтипівіших порушень лексико-семантичних норм сучасної української літературної мови, з'ясування їх причин. Найпоширеніші випадки анормативів пов'язані з використанням елементів суржиків, засиллям у мовленні лексичних росіянізмів, калькованих конструкцій, нерозрізненням значень слів-паронімів, надуживанням іншомовних запозичень (насамперед англізмів), стилістично невиправданих плеоназмів і тавтологій, діалектизмів, інвективної лексики тощо.

Така ситуація зумовлена об'єктивними та суб'єктивними труднощами засвоєння мовцями лексичних норм сучасної української літературної мови, з-поміж яких варто виділити: 1) великий масив лексики, який складно засвоїти на належному рівні; 2) неможливість зведення лексичних норм до обмеженої кількості чітко сформульованих правил; 3) значний вплив соціокультурного, діалектного оточення, з якого мовець переймає особливості (часто й хибні) вживання лексичних і фразеологічних одиниць; 4) значна рухливість, динамічність лексичної системи, а відповідно й змінність лексичних норм; 5) низька/недостатня обізнаність мовців з лексичним багатством мови, обмеженість їх словникового запасу.

Перспективним для подальшого дослідження вбачаємо напрацювання й опис ефективних методик для усунення лексичних помилок у мовленні студентів.

Література:

1. Культура фахового мовлення / за ред. Н.Д. Бабич. Чернівці : Книги XXI, 2011. 528 с.
2. Масенко Л. Суржик: між мовою і язиком. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 202 с.

3. Пилинський М. Мовна норма і стиль. Київ : Наукова думка, 1976. 288 с.
4. Струганець Л. Мовна норма: стає і змінне. *Культура слова*. 2011. № 74. С. 34–43.
5. Струганець Л. Теоретичні основи культури мовлення. Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 1997. 96 с.
6. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні, Ін-т укр. Мови ; редкол. : В.М. Русанівський та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004. 820 с.
7. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 331 с.

References:

1. *Kultura fakhovoho movlennia [Culture of Professional Speech]/Za red. N. D. Babych. (2011). Chervivtsi: Knyhy XXI, 528 p. [in Ukrainian].*
2. Masenko, L. (2019). *Surzhyk: mizh movoiu i yazykom [Surzhyk: Between the Ukrainian and Russian Languages]. Kyiv: Vydavnychi dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 202 p. [in Ukrainian].*
3. Pylynskyi, M. (1976). *Movna norma i styl [Language Norm and Style]. Kyiv: Naukova dumka, 288 p. [in Ukrainian].*
4. Struhanets, L. (2011). *Movna norma: stale i zminne [Language Norm: Stable and Variable]. Kultura slova [Culture of the Word], 74, 34–43 [in Ukrainian].*
5. Struhanets, L. (1997). *Teoretychni osnovy kultury movlennia [Theoretical Foundations of Speech Culture]. Ternopil: Navchalna knyha–Bohdan, 96 p. [in Ukrainian].*
6. *Ukrainska mova: entsyklopediia [Ukrainian Language: Encyclopedia] / NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni, In-t ukr. movy; redkol.: V. M. Rusanivskyi [ta in.]. Kyiv: Vyd-vo "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana, 2004. 820 p. [in Ukrainian].*
7. Farion, I. (2013). *Movna norma: znyshchennia, poshuk, vidnova (kultura movlennia publichnykh liudei) [Language Norm: Destruction, Search, Renewal (The Culture of Public Speech)]. Ivano-Frankivsk: Misto NV, 331 p. [in Ukrainian].*

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата надходження статті: 28.09.2025

Дата прийняття статті: 20.10.2025

Опубліковано: 10.12.2025